

[kisvárdai.lapok]

XIII. évfolyam 2. szám – 2011. június 19., vasárnap



Baráth Attila, Nagyabonyi Emese (A falu rossza)

[tartalom]

- 2. old.: A szakmai beszélgetésről [reflekt]
- 3. old.: Eastwicki boszorkányok, Szabadkai Népszínház [fókusz]
- 4. old.: A falu rossza, Vajdasági Tanyaszínház [fókusz]
- 5. old.: Pályakezdés Újvidéken [fiatal.nyugtalan]
- 6. old.: A szakmai zsűri [ki.kicsoda]
- 7. old.: Nánay István jegyzete [reflekt]
- 8. old.: Körkép [blitz]



Eastwicki boszorkányok

**Magyar
zínházak
XXIII. kisvárdai
fesztiválja**

A merészség és a tiszta gondolat keveredését csodálom leginkább a színpadon. Ezek szélsőséges színházi formákhoz vezetnek, így az avantgárd mozgalmak idején született színház áll a legközelebb ahhoz, amit szeretek. Sztanyiszlavszkij színháza teljesen hidegen hagy, érteni vélem és elfogadni, de megmozgatni már nem képes.

Biró Réka, teatrológus hallgató

[reflekt]

Shakespeare kezdésre

A szakmai beszélgetésen hangzott el:

„Méltatlanul összehasonlítottam a két előadást.”

„A velencei... elővétele már önmagában színháztörténeti kiválóság és erény.”

„Bocsárdi fénykezelése bekerül majd egy olyan tanrendbe, ahol fénytechnikát tanítanak.”

„Nem tudok mit kezdeni azzal a háttérinfóval, hogy ez egy gettó.” (A velencei kalmár)

„Az Ahogy tetszik a temesvári színház évadának legjobb előadása.”

„Senki sem igazán szimpatikus és senki sem jókedvű.” (A velencei kalmár)

„Húsz évvel vissza van datálva. A mostani eszkepizmus nem ilyen.” (Ahogy tetszik)

„A legzeneibb eleme a térhasználat.” (Ahogy tetszik)

„Azt a merészséget hiányoltam ebből, ami a Danton...-ban megvolt.” (Ahogy tetszik)

„A szöszölések, pepecselések iszonyú fontosak ahhoz, hogy ki lehessen bontani szituációkat.”

„Ez a munka legalább olyan fontos volt a társulat szempontjából, mint a gyulai Rosencrantz” (Ahogy tetszik)

„A hatássá formált gondolat az igazán erős színház.”

„Nagyon jó gégehatások, kontúrok vannak az előadásban.” (Ahogy tetszik)

„Nekem egy Ahogy tetszik filingem van. És határozottan ősz van.”



Lendvai Zoltán, Veress Albert

Az idei első szakmai beszélgetést Budai Katalin nyitja meg, rögtön azzal, hogy a tegnapi két, több mint három órás, befogadói szempontból egyenként is igen nehéz Shakespeare-előadást látott a közönség.

A velencei kalmárral kapcsolatban Budai Katalin felveti a POSZT-ra is beválogatott előadás Pécssett már elhangzott három, talán legmarkánsabb témáját: a térkezelést; Bocsárdi rendezői eltökéltségét, hogy a zeneiségre építse az előadást; és végül a fény dramaturgiájának jelentőségét.

Majd a kontextus kerül szóba: a darabot évtizedekig nem lehetett Magyar-

országon játszani, mivel a három cselekményszálból egyértelműen Shylock került a középpontba – kezdi elemzését Nánay István. A kisebbségi téma azonban elemeltebben jelenik meg ebben az előadásban. A szálak egyenlő érvényűek, és a látszólagos mesei fonál, amely Portia apjának végrendelete köré épül – három, talányos felirattal ellátott ládikából kell helyesen választania a lány kérőinek – itt méltón tükrözi a választás lehetőségének/lehetetlenségének voltát. A kritikus felhossa, hogy az Antonio-Bassanio-Portia szerelmi háromszög némileg kiegyensúlyozatlan Bassanio súlytalan szépfü-karakterek okán. Továbbá szerinte Antonio szerepének kiteljesedése abban rejlene, ha az előadás jobban felcsillantana annak nyomatékát, hogy ő a velencei kalmár, az arrogáns szerencselovag, aki majdan nagytökéssé, igazi kegyetlen, a kisfű Shylock-féle uzsorásokat eltaposó kapitalistává lesz. A társulat színészi játékát, mely már több Shakespeare-szöveg értő előadásán megérett, valamint a szerves zenei konstrukciót külön pozitívumként említi.

Az Ahogy tetszik felvezetőjében Budai

Katalin kiemeli az elvágyódás motívumát, amely ez alkalommal a 80-as évek zenei világában (Trabant, Balaton, Európa Kiadó) és csalódott értelmiségi miliójában játszódik. A rendező Koltai M. Gábor ebben nem korszak-sajátosságot, hanem lelki alkatot lát; Ungvári-Zrínyi Ildikó pedig az elvágyódó saját megélt múltjának megjelenítését látja benne.

Perényi Balázs részletes és empatikus elemzését a darab végére alakuló négy pár kétséges happy endingjével kezdi, amelyet a fanyar előadás kellőképpen, a társulat utóbbi egy-két évére jellemző koherenciájával visz színre. A szöveget illetően akár több húzásra, és bátrabb kortárs megfogalmazásra biztat az elemző – ez utóbbira néhány szöveghely már most jó példával szolgál. A térhasználat kint-bent játékkal eredeti helyszínén szerencsésen válik el az ardeni erdő és a hatalom kies helyszíne, amely viszont a Várszínház előtti parkos területen éppen ellenkezőjébe fordul át. Perényi Balázs méltatja az ötletes szerep-összevonásokat, melyek valószínűs juttalomjátékká lesznek, néhol viszont alaposabb kidolgozást igényelnek. A játék ritmusában több változatosságot, a végkifejlet felé nagyobb sodrást ajánl Perényi Balázs. A tér és a világítás impresszív használatát ez esetben is méltatják a megszólalók. Nánay István, bár számos ponton problematikusnak tartja az előadást, nyomatékosítja, hogy egy feltörekvő társulat munkájáról van szó, amelyben a munkafolyamat pozitívumai lényeges szerepet játszanak – majdnem függetlenül a végeredménytől.

[fókusz]

Pötyögni sumérul, nem középiskolás fokon

Eastwicki boszorkányok – Szabadkai Népszínház

Ez a mondat már az enyém, mert én mondtam ki. Az Eastwicki boszorkányok pedig a Szabadkai Népszínházé. Nem csak mert ők adták elő, hanem azért, ahogyan. Mert senki nem tagadhatja le, hogy a címről elsöre Jack Nicholson és a nyolcvanas évek három dívája jut eszébe, no meg a film, mely ugyan Updike regényéhez képest már-már habkönnyű hollywoodi süteménnyé sikeredett, azért a formátumos színészek masszív oszlopokként erősítették a kultfilmet. A szabadkai előadás esetében is valami hasonló történt a színészeket illetően, ám a szöveg s Hernyák György rendezői elképzelései sokkal messzebbre vittek, így tehát a regényhez közelebb.

A három színésznő cseppet sem akar hasonlítani a filmbeli nőkre, ami eleve örvendetes. Nem afféle Szex és New York-beli nőkarikatúrák ők, hanem szofisztikált, pasztellesen sok színt tartalmazó, ám azokat csak finoman megmutató individuumok. Mindőjükben van félelem, vágy, álmok és talán némi bátorság is, bár ez utóbbi ördögien nehezen előkereshető.

Kalmár Zsuzsa Alexként egyszerre feminista, kényszeres és törékeny, férfiért imádkozó nő. Vicei Natália Jane-je a lehető leggyengébbnek tűnő személyiség, aki válása után nem tudja, tényleg egy rakás szar-e vagy képes egyedül létezni még, miközben hangszeréért és macijáért föltehetőleg ölni tudna, ahogyan Pesitz Mónika ábrázolásában a meglehetősen termékeny Sukie is egyszerre tűzről pattant menyecske és zavart, zárkózott személyiség.

Amikor összegyűlnek a szokásos alkoholmámoros, asztaltáncoltató csajbulira, az egész olyan igazi, olyan megtörténhető. Mintha nem horrormese következne, hanem egyedülálló nők életét bemutató dokumentumelőadás.

A közönség regényt és/vagy filmet ismerő része egészen biztosan izgalommal és kis félelemmel várja Mezei Zoltán belépőjét. Mert nagyon erősnek kell lennie. Ütnie kell, de akkorát, hogy ne csak az a három nő akarja undorral kevert vágyakozással széttárni a lábait. És működik. Mezei Daryllje harsány, hímsoviniszta pöcsfej, de abból az elegánsan pikírt fajtából, amiért olvadozik a nőserég. Arról nem beszélve, hogy Ralbovszki Csaba álszent neje mellett tengődő, ám nőszerzésben alkati hiányosságai ellenére is talpraesett Clyde-ja minden egyes színpadi pillanata folyamatos, görcsös röhögést indukál.

És a mesekoktéll elkezdődik kacajjal, libabőrrel, tágra nyílt szemekkel, rázva és nem keverve. Szőke Attila filmetűdjei előrevetítik az el nem kerülhető, ahogyan ifj. Kucsera Géza szaxofonszólói is folyamatosan arról mesélnek, itt valami nagyon durva és végzetes fog történni. Janovics Erika jelmezei pedig röntgenként mutatják meg, mi zajlik a szereplőkben belül.

Az előadás egyetlen perce sem fölösleges. Talán csak a vészjósló suttozás több picit, mint kellene, de a patikamérleget hagyjuk másra. Az utolsó percekben elkezdek izgulni, vajon hogyan győzi le az először rajongó, majd sokkolt, később félelmében behódoló, aztán csejt szövő nőcsapat a gaz csődört, aki egyébként attól eltekintve, hogy maga az ördög, azért elég jól kiszolgálta a női igényeket. A vég meglepő. Hatásos. A megnyújtott pentagrammában ott áll a három felnőtt fiú. A szemükben ég az a tűz, ami a nőket megtermékenyítő ördög tekintetében lángolt. Mondanám, hogy ennek nem lett jó vége, de ha az előadásra gondolok, nem tehetem.

Szepesi Krisztina



[komment]

Az idei évadunk alapvető koncepciója volt a nézők felé nyitás elve. Ennek jegyében valósult meg az első zenés előadásunk, a Hyppolit, a lakáj, és ezt követte a sorban a kissé mélyebb kérdéseket feszegető vígjáték, az Eastwicki boszorkányok. Ezeknek az előadásoknak köszönhetően sok új néző is visszatérő közönségünké vált, aki azután eljött megtekinteni a harmadik bemutatónk, Ibsen Nóráját is, majd az évad végén a Csáth-előadást, az Egy elmebeteg nő naplóját, valamint a végzős színészhallgatók Kreónját is. A nyitás koncepciója egyértelműen sikeresnek bizonyult.

A szabadkai Narodno pozorište – Narodno kazalište – Népszínház Magyar Társulata, mint azt a neve is mutatja, nem önálló színház, csupán egy társulat. A fenntartókkal a színház főigazgatósága tartja fenn a közvetlen kapcsolatot. A tavalyi év folyamán azonban érdemben is megkezdődtek a hivatalos tárgyalások is a Vajdasági Magyar Nemzeti Színház létrehozásáról. Ennek megalapításáról a Magyar Nemzeti Tanács október folyamán hozott határozatot. Amennyiben ez megvalósul, akkor a jelenlegi társulat képezné az újonnan alakuló színház magvát, a Magyar Nemzeti Tanács pedig fenntartója vagy társ-fenntartója lenne az intézménynek. Amennyiben a fentebb vázolt átalakulás megtörténne, azaz létrejönne a Vajdasági Magyar Nemzeti Színház, úgy reményeim szerint sokkal egyszerűbben, hatékonyabban, kreatívabban és sikeresebben lehetne gazdálkodni, tervezni és alkotni.

Mezei Zoltán igazgató

[fókusz]

Művilág

A falu rossza – Vajdasági Tanyaszínház**[reflekt]****Színházak a Délvidéken**

És ne szabjátok magatokat e világhoz, hanem változzatok el a ti elméteknek megújulása által...

Pál levele a rómabeliekhez, 12.2.

A színház a Délvidéken nemcsak művészeti forma; lehetőség, teret ad az itt élő magyarságnak bemutatkozásra, hogy versenyben maradjon az államalapító nemzetekkel. A kisebbség legfontosabb műfaja a SIKER. Mi itt délen örökös versenyben élünk. Egy nyelvvel, egy kultúrával többek vagyunk, mint a többségiek, és így megtanultunk sikeresnek lenni, győzni.

A hivatalos belgrádi színházi szakma szerint is az újvidéki és a szabadkai magyar színházak ma a legjobbak Szerbiában. Ezek a társulatok mutattak be először Jugoszláviában/Szerbiában multimediális produkciókat, bizonyítva, hogy a mozgás, a tánc, a zene, a videó, a fény... is lehet egyenrangú a szöveggel, a „gondolattal”.

Az Újvidéki Színház honosította meg nálunk az előadástemetést, a drámaírók versenyét, az öröm színházát... Ha együtteseink nem lennének sikeresek (rendszeresen díjakkal térnek haza a színházi fesztiválokról), nem kapnának lehetőséget, hogy a széthullott Jugoszlávia egész területén bemutakozzanak. Tehetséges művészeink viszik el hozzájuk gyönyörű nyelvünket, bizonyítva, élnek itt még magyarok.

Vicsék Károly, válogató

Kézenfekvő, hogy népszínházban népszínműhöz nyúljanak az alkotók, de a Tanyaszínházat ismerve a néző fejében ez a passzentság a saját magának megelőlegezett élvezettel együtt jelenik meg, hiszen arra gondol, hogy hozzányúlásukat Tóth Ede darabjához biztos nem a műfaj iránti hamis nosztalgia vezérli majd; és nem csalódik.

Tóth Ede szövegét alaposan meghúzták, miközben a történet gerince megmaradt. Az alkotók így óriási szabad területet szabadítanak fel a zene és a precízen megkoreografált csoportjelenek számára. És ezek segítségével írják tovább A falu rossza művilágát egy sokrétű idézethez, amely a közérthető asszociációkat (a népies elemekre) és a finomabb utalásokat egyaránt szervesen építi magába (a kézfogó lakodalmas zenéje néhol dzsezzbe hajlik, Göndör Sándor Kill Billes puffantással lövi le Bátki Tercsit).

Táborosi Margaréta rendezésének varázsa a részletgazdagságban, az előadás világának minden szegmensére (mozgás, jelmez, zene) kiterjedő differenciáló figyelemben rejlik. Egy idilli, csak a fantáziában létező patyomkinfalú kellős, annak is megemelt közepén vagyunk, de azért Csapóné, Sulyokné és Tarisznyásné ugyanolyan anyagból varrt szoknyájának szabása kicsit eltér egymástól (s ez például azért erős, mert létező divatkonceptió a falusi világban). A sajátos törzsi kultúrára vonatkozó részletgazdagság működteti a csoportjeleneteket is. Táborosi ért ahhoz, hogy úgy adjon összképet a faluról, hogy legyen bár hús ember a színen, mindenki arcát megjegyezzük. Típuszereplőket látunk, mégis vigyáz az élőségre, amit a szereplők közti interakciókkal, a viszonyok felskiccelésével teremt meg. Négy perc a kocsmában, és tisztában vagyunk a hierarchiával, hogy ki kire van rámozdulva, vagy hogy Csapó és Csapóné házasságában mik az erőviszonyok. A tömegjelenetek nézőre mért büntetése, ha mindenki egyszerre csinálja ugyanazt, azonban itt nagyon jó humor fakad ebből: ahogy cigire gyűjt a falu, vagy az össznépi buli holtpontján szabad folyást enged a hányásnak.

Minden ízében működik az előadás, a humora mellett ez annak is köszönhető, hogy arányos viszonyban áll önmagával. Nem mutatja többnek magát, mint ami, nem próbál filozófiát és drámát szuszakolni az amúgy sem mély történetbe, és épp ezért a karakterek sémák mentén történő elrajzoltsága ellenére könnyedén kapcsolódunk az előadás emberi tartalmához; hiszen bármennyire művilág ez, Göndör Sándor figurája kódolja a gyertyát örökké két végről égető rosszfiút, akit üldöznek a nők (csak az nem, akit ő viszont igen), és a szerelmi mintákban is rejlik valóságalap.

A Várszínházban játszott előadásban egyetlen dolog zavaró csupán, a túlhangosítás, ami a szöveget és az éneket helyenként érthetlenné, élvezhetlenné teszi. Igaz, a színészek túlaradó energiája ezen is átsegít minket.

anikó



[fiatal.nyugtalan]

Főiskola után szabadon

Gombos Dániel, aki két éve végzett az Újvidéki Művészeti Akadémián, s azóta Újvidéken számos előadásban játszott, mostantól pedig a Tanyaszínház alelnökeként a próbafolyamatot és a munkát is felügyeli, úgy gondolja, nem lehet feladni. – Az ember szerintem mindig feltalálja magát és mindig vannak, akik gondolnak másokra. A nyári Tanyaszínház után ősztől a Magyarokanizsai Udvari Kamaraszínházban lesz munkám és Újvidékre is visszamegyek beugrani néhány darabba. Szabadúszó vagyok. Nem tudom még, hol a tűréshatár, de mindenképpen hiányzik az aktívabb egész éves folyamatos munka.

Azt mondja, amíg vannak álmai, amikért megdolgozott, nem adhatja fel még akkor sem, ha nehézségek támadnak. Két éve heten végeztek, s közülük hárman mégis feladták. – Összetett dolog, hogy miért döntöttek így. Nem hiszem, hogy mindannyiuknál az volt az ok, hogy nem volt elég feladatuk.

Ebben az évben négyen végeztek és egyelőre mind nagyon komolyan azt gondolják, a színház közelében szeretnének maradni, bármi is történik.

Mácsai Endre: – Szerintem szerencsés osztály vagyunk, mert annak ellenére, hogy vannak nehézségek, mindannyiunknak lesz helye és lehetősége vajdasági színházban. Csilla, Attila és én Szabadkán, Tamás pedig Újvidéken kap munkát.

Pámer Csilla: – Még nem tudjuk, mi lesz a jövőben. Elérkeztünk egy olyan ponthoz, amikor valaminek vége van és elkezdünk egy új korszakot, de egyikünk se tudja, mire fut majd ki. Ami biztos, hogy mindenki teljes erőbedobással akarja csinálni.

Mácsai: – Négyen erős kis csapat voltunk és szerintem leszünk is. Mi annyira szeretjük a színházat, hogy biztosan a közelében maradunk és évente legalább egy előadást szeretnénk elkészíteni együtt. A negyedéves vizsgaelőadásunk a következő évben a Szabadkai Népszínházban repertoáron is lesz. Ez egy Antigoné átírat, amit mi írtunk.

– A Tanyaszínház A falu rossza című előadásában pedig mind a négyen főszerepet kaptatok.

Hajdú Tamás: – Ott kipróbálhatunk sok olyan dolgot, amit a főiskolán még nem, színházban meg pláne nem volt alkalmunk.

Baráth Attila: – Itt ráadásul minden a miénk. A díszletet is mi építjük, a lányok pedig a jelmezeket varrják. Felülünk a traktorra, felpakoljuk a díszletet és minden előadás után szétszedjük, aztán vacsora, alvás és másnap megyünk tovább.

– Mennyire volt közös munka eredménye az előadás?

Pámer: – Táborosi Margaréta, a rendező adott nekünk feladatokat a próbafolyamat elején. Ezekből az improvizációkból született meg sok jelenet.

Hajdú: – Maró egy olyan rendező, aki kíváncsi ránk és a gondolatainkra.

– Nagyon erős motívum volt a mozgás, a tánc az előadásban, ami láthatóan jól ment nektek. Pámer: – Voltak a próbafolyamat mellett is néptáncóráink.

Mácsai: – Én kilenc évig tanultam klasszikus, latin-amerikai és sztenderd táncokat korábban. Csilla nagyon jól énekel, Attila weboldalakat is szerkeszt, Tamás pedig a zenéhez és a technikai háttérhez is nagyon ért. A tanáraink arra törekedtek, hogy a színház társszakmáiba is belekóstoljunk, így a dramaturgiába, a zenébe, a táncba és a díszletépítésbe. De néha még abba is, ami nem kell hozzá.

– Például?

Pámer: – A gombászás.

– És az mit segít?

Baráth: – Lehet, hogy egyszer gombászt fog játszani.

Hajdú: – Vagy gombát.



Hajdú Tamás (A falu rossza)

[lánc.kérd]

Proics Lilla (zsűritag) →

Vicei Natália (Szabadkai Népszínház):

Szereted-e a színházi zenét, illetve hallgatsz-e zenét otthon, és ha igen, milyet?

Azt szeretem, ha a zene a prózai színház szerves része. Számomra a színházi zene egyik legtökéletesebb megnyilvánulása az egyik előadásunk, a Murlin Murlo zenéje volt. Ez egy orosz darab, ezért Viszockij és Verka Szerduczka hallható benne. Mivel két nagylány anyukája vagyok, jól ismerem és nyomon követem a mostani zenei irányzatokat. Pár évvel ezelőtt System of a Down szolt otthon, mostanában a lányom kedvence egy Mika nevű fiatal énekes. Egyébként régimódi nő vagyok, és azokat a dalokat szeretem, amik valamilyen élethelyzetben szíven találtak, mint például Máté Péter vagy az Abba-slágerék. Ezek a dalok olyan érzelmeket váltanak ki belőlem, amiktől megvadulok, ilyen például a U2-tól a With or without you. A zenét tulajdonképpen az érzelmeim levezetésére használom.

Vicei Natália (Szabadkai Népszínház) → **Mezei Zoltán** (Szabadkai Népszínház):

Most, hogy az idő nagy részét a színházunk vezetésével töltöd, félsz-e, amikor színpadra lépsz, és nem érzed-e úgy, hogy az igazgatóval valamit elszalasztasz a színpadon?

[ki.kicsoda]

A szakmai zsűri

**Bicskei István – színész**

Alig kétéves lehettem, még az ötvenes években, amikor a nagyapámék tanyája melletti szélmalomhoz filmesek jöttek forgatni. Kis görbelébű, kakasfrizurás gyerekként bámultam a nagy derítőkre, tükrökre, a nyüzsgésre. Azután 14 évesen csatlakoztam az amatőr társulathoz, ahol apám játszott, és fél év múlva díjat kaptam az alakításomért. Attól kezdve profinak tartottam magam, mert a profizmus nem a diplomáról és a fizetésről szól, hanem az alázatról, elkötelezettségről, és arról, hogy ez igenis szent dolog. Marosvásárhelyen végeztem színész szakon, onnan Szabadkára, majd az Újvidéki Színházhoz szerződtem. Amikor 1991-ben kitört a délszláv háború, Nagy József elhívott Párizsba egy filmforgatásra. Akkor még hazamentem, de egy évre rá visszatértem, és csaknem húsz évet Párizsban töltöttem. Most visszajöttem, és a Nis-i Nemzeti Színház művészeti igazgatója lettem, miközben folyamatosan tanítok és rendezek.

Nagy Viktor – rendező

Az írás vezetett a színház felé: még pécsi művészeti tagozatos gimnazistaként előbb novellákat, majd darabokat írtam, amelyeket barátaimmal együtt eljátszottunk. Kézenfekvő volt, hogy a saját darabjaimat én rendezzem meg, de voltak más szövegek is, mint például Pilinszky KZ-oratóriuma. Kapcsolatba kerültem a pécsi Harmadik Színház vezetőjével, Vincze Jánossal, és így a ma már alternatívának nevezett színjátszásban folytattam a munkáimat. Elvégeztem a Zeneművészeti Főiskolát, majd felvételiztem a zenei színházrendező szakra. A két művészeti ág végleg összefonódott a munkáimban: a Pécsi Filharmonikusoknál több mint tíz évet töltöttem el, később a Madách Színházhoz kerültem 1988-ban, majd az Operához. Pályám során rendeztem prózai darabokat is, azonban az opera, a zenés színház maradt meg a mai napig markánsan a szakmai életemben.

**Nánay István – színikritikus**

Egészen kicsi koromban én voltam a Kisjézus egy apácarend vallási ünnepekre készült műsoraiban – ez az első élményem. Az iskolában könnyen tanultam verseket; természetesnek tűnt, hogy én szavalok, és rendezek is, játszom is az iskolai előadásokban. Azután mégis a Műszaki Egyetemet végeztem el, és kilenc évig mérnökként dolgoztam. Majd éppen akkor, amikor véleményem szerint a magyar színháztörténet egyik legfontosabb időszakát éltük, bekerültem az Egyetemi Színpadra, ahol rendezőasszisztense voltam például Latinovits Zoltánnak és Ruszt Józsefnek. Ekkor láttam Grotowski és Wilson meghatározó előadásait. Nagy fegyverténynek tartom, hogy a színház felől érkeztem a kritikáirás felé: hiszen akkor már a színház működésének minden oldalát és mozzanatát kitapasztaltam. Nemsokára elkezdtem tanítani és fesztiválokra járni – például már a második Kisvárdai Fesztiválon itt voltam, és persze azóta is, majdnem mindegyiken –, és sorra jöttek a színházi könyveim is.

Proics Lilla – színikritikus

Kaposvári gyerek vagyok; abban az időben voltam gyerek, amikor a színház legendás korszakát élte. Életem egyik meghatározó élménye volt Ascher Tamás Pinocchiója, amit 1974-ben láttam először. Attól kezdve örök kapcsolat maradt a színházzal. Bár közben testnevelő tanári végzettségem lett, azon tűnődtem, hogyan lehetnék minél többet a színház közelében, hogyan láthatnék minél több előadást. Természetesen úgy, hogy írok róla. A Bárkán indított színikritikus-képző Hajónapló Műhely első évfolyamán végeztem, Nánay István tanár úr vezetése alatt, majd a kritikuscéh tagja lettem, és most már hivatásosként írok a színházról.

**Tasnádi Csaba – rendező**

Nagyon szerettem volna színész lenni, de nem vettek fel. Ezért elmentem a jogi egyetemre, elvégeztem, és elkezdtem jogászként dolgozni. Azonban annyira vonzott a színház, hogy egyik napról a másikra, drasztikusan és mindent feladva pályaelhagyó lettem, és viszonylag későn, harminc évesen jelentkeztem rendező szakra, és végül színházrendező lettem. Dolgoztam az Operett-színházban, és hat éven át rendeztem a Verebes István által vezetett nyíregyházi társulatban. Amikor 1999-ben lemondott igazgatói tisztségéről, akkor a társulat engem együtt hívott fel kihangsúlyozott telefonon, hogy pályázzam meg az állást. Azóta is ott vagyok.

[reflekt]

Folyamatok

Bevallom, tegnap este a Várszínházban nem tudtam kritikusi kívülállással figyelni A falu rosszát. Izgultam a rendezőért, Táborosi Margarétáért, akit tanítottam, így egy életre közöm lesz ahhoz, amit színészként vagy rendezőként csinál. Ez pedagógus-betegség. De talán több is, más is.

Kritikusok között visszatérően felmerül annak tisztázása, hogy mi számít összeférhetetlenségnek. Annál, aki színházban is dolgozik, jogosan felmerülhet a gyanú:

bizonyos irányban elfogult lehet. De ugyanígy a színházi pedagógust is befolyásolhatja ítéletalkotásában az, hogy közelről és fejlődésében ismeri azt, akiről bírálatot ír vagy mond. Míg az első esetben szigorúan ítélek magam is, a másodikban nem, mert a színházi élet egyik legfontosabb jellemzőjének a folyamatosságot tartom.

A színház a jelen művészete, s egy produkció, egy alakítás csak itt és most hat. Ez igaz. Meg az is, hogy a legnagyobb színházi pillanatok is csak addig élnek, amíg élnek azok, akiknek emlékezete azokat a pillanatokot még őrzi. De ezek a pillanatok tudatosan vagy öntudatlanul beépülnek a következő pillanatokba. A társulati létezés egyik hozadéka, hogy az elődök szelleme-szellemisége továbböröklődik, a nemzedékek továbbadják az utódoknak mindazt, ami nemcsak az anekdotákban él, hanem egy színészi gesztusban, egy hangsúlyban, egy viselkedési módban is.

S a folyamatosság szűkebb értelemben is értendő: nyomon követhető egy alkotó pályáivében, szerepeinek, rendezéseinek sorában. Iszonyú nagy a felelőssége a színigazgatóknak, a rendezőknek abban, hogy azok, akikkel együtt dolgoznak, milyen pályát futnak be, mennyire figyelnek a színészek és rendezők munkájának tervezésekor arra: mikor milyen feladatokkal tudják segíteni az illetők szakmai-művészi továbblépését.

Ennek figyelemmel kísérése a kritikusok egyik dolga. Nagyszerű érzés, ha „csak” felfigyel valakire az ember, s ettől kezdve követi pályájának alakulását, de az igazi az, ha már az egyetemi botladozásától kezdve látja, honnan hová visz egy-egy tehetség útja, tehát ebben az értelemben a pedagógus-kritikus bizonyos fokig előnyben van.

Sok-sok ifjú s kevésbé ifjú pályáját figyelem. Kisvárdai egyik varázsa számomra épp az, hogy évről évre láthatom, kiből milyen hangok születnek, hogyan érik-fejlődik emberileg és szakmailag valaki. Hogyan lett Puskás Zoltánból rendező? Hogyan keresi hangját a fizikai-rendezői tanulmányokat végző Táborosi? Milyen kacskaringós utat járt be az amatőr színjátszóból lett és sikereket meg bukásokat egyaránt megtapasztaló rendező, újonnan kinevezett kassai igazgató Czajlik József? Milyen fejlődésen ment keresztül a hajdan megszólalni is alig tudó figurás Hobó, Pálffy Tibor? Hogyan lett jelentős színész a szintén onnan induló Löki, Szakács László? Mi lett a hajdani első, nagy létszámú színészosztály tagjaiból, Bogdán Zsoltból s a többiekből, akikkel első marosvásárhelyi tanításom alkalmával hozott össze a jó sors? S a három rendező-tanítványomból, Bocárdiből, Kövesdy Istvánból meg Barabás Olgából? A zentai „vadakból”, Mezei Kingából, Szorcsik Krisztából, Nagypál Gáborból s a többiekből? Meg azokból, akik valamiért akkor is kötődnek hozzám, ha nem is tanítottam őket. És a sor folytatható.

A zöldség fontosságáról



Páll Gecse Ákos (Zián et Kopik)

Zián & Kopik – Temesvár

Egyre többször fogalmazódik meg az az elvárás a színházzal kapcsolatban, hogy ne csak szórakoztasson, hanem gondolkodásra is készítsen; a nevelés igénye pedig egy gyerekeknek szánt előadás kapcsán óhatatlanul is elsődlegessé

válik. De nem válhat kizárólagossá. Mert egy gyerek egyből lebuttat. Ő a legőszintébb közönség, kíméletlen kritikus, aki azonnal minősít: ha unja, azért, ha élvezi, azért. A temesváriak bábelőadásán lelkesültségük okán – kis túlzással – majd' szétszedték a házat.

Palocsay Kisó Kata dinamikus, komikus elemekkel bőkezűen bánó előadást rendezett, amely a szelektív hulladékgyűjtés fontosságára hívja fel a figyelmet. Két zöld manószzerű lény az előadás fő szervezőeleme, Zián és Kopik, akik gondolkodásmódjukban is „zöldek”, vagyis környezettudatosak. Zián a Star Wars Yoda mesterére kísértetiesen hasonlító Kopikot okítja, hogyan kell szelektálni a hulladékot. Majd pedig, elsajátítva a helyes technikát, egy átalakító csodamasina segítségével, ami újrahasznosítja a szemetet, újabb és újabb használati tárgyakat gyártanak. Így lesz az elnyűtt rugóból serpenyő, a kiürült műanyag palackból térszűrő. Az ötletesen megtervezett és kivitelezett négykezes bábozat a színészek – Páll Gecse Ákos és Nagy Sándor Ziánt, míg Vass Richárd és Páll Anikó Katalin Kopikot – rendkívül pontos, összehangolt munkával keltik életre. A pergő dinamikájú előadás játszi könnyedséggel beszél a sajnos nagyon is aktuális problémáról, pontosabban annak lehetséges megoldásáról, mindemellett pedig végig leköti, fogva tartja a kisbírák figyelmét. Szerencsés helyzetet, hogy a gyerekek elhozták legalább egy szülőjüket magukkal, mert így otthon, egy közös színházi élmény kapcsán együtt megvitathatják, hogy a válogatós kukák valójában miért esznek vagy csak papírt vagy csak műanyagot.

[krit]

Nagyobb érdeklődést várnék el az újságíróktól: fontos lenne, hogy folyamatosan figyelemfelhívó anyagok jelenjenek meg a színházról. Bár tapasztalataink szerint nem nő a nézőszám a kritika megjelenésének következtében... Ezeket a kritikákat gyakran csak mi magunk olvassuk, pedig jó lenne, ha az írások hatnának a közönségre is.

Az előadásainkról szóló írásokat szinte mind elolvassuk, de nagyon kevés az, amit meg tudunk szívlelni. A kritikát elfogadom, ha érdemben szól az előadásról és nem csak a tetszés/nem tetszés kinyilvánításánál reked meg. A kritikán mindig érződik az attitűd, a kritikus magatartása, átjön, hogy az miből születik.

Az elemző kritikát tartom a legfontosabbnak, ami a gyakorló színház javára válik. Ennek része az is, hogy rámutat az előadás hibáira (de nem feltétlenül dorgáló módon), miáltal több odafigyelésre ösztönzi az alkotókat. Ebből kevés van nálunk, ahhoz képest, amennyi színház van. Általában ugyanazok írják az előadásainkról, ami nem feltétlenül baj, csak egy idő után bezárul a kör. Szükségünk lenne néha friss szemekre.

Gyarmati Kata dramaturg, Újvidéki Színház

[blitz]

Fesztivál apropó – Apropó, fesztivál!



[mai.program]

14.00 Szakmai beszélgetés

Művészetek Háza, Pódiumterem

17.30 **Finito** verses szatíra

Csíki Játékszín, Csíkszereda

Művészetek Háza, Színházterem

21.00 **A hazug** Goldoni színművei alapján

Figura Stúdió Színház,

Gyergyószentmiklós

Várszínpad

23.00 **(Egy)mással** duett

Szabadkai Népszínház

Művészetek Háza, Kamaraterem



Kisvárdán történik valami. Ezt a vak is látja-hallja. Rockmaraton, régi ízek szabadfűzön, népművészeti (és nem csak) vásár. Cse-cse-becse, bördíszmű, kaktuszok, buborékfújó-gép, pár könyv, fajték. Van itt minden A-tól Z-ig. És közben színházfesztivál, persze. Mindenki eszik-iszik, vásárol, szájat tát, bulizik. Érdeklődő is akad bőven. A szemfülesebbje a vásári standok és a rockzene közepette rátalálhat egy-egy előadásra is.

Érdekes ez a város. Elég fellapozni a műsorfüzetet, máris szembeugranak a reklámok: cukrászda, festék diszkont, turkáló, étterem, ezermester bolt, lakástextil, miegymás. Fékbetétgyár reklám is, hogy ne hogy elszaladjon velünk a színházművészet lova, lóereje. És benne van a füzetben a fesztivál programja is, annak a sok szép előadásnak a lajstroma, ami itt lehet a Magyar Színházak Fesztiválján, Kisvárdán.

[kisvárdai.lapok]

a Magyar Színházak XXIII. Kisvárdai

Fesztiváljának napilapja

Felelős szerkesztő: **Zsigmond Andrea**

Munkatársak: **Demeter Kata, Fazakas Márta,**

Mészáros Csilla, Sebestyén Rita,

Selmeczi Bea, Varga Anikó

Fotó: **Révész Rebeka, Szkárossy Zsuzsa**

Nyomdai előkészítés: **Kalán János**

Nyomdai kivitelezés: **Gprint Iroda**

Felelős kiadó: **Nyakó Béla**

ISSN 1587-8325

<http://szinhaz.w3h.hu>

A Magyar Színházak XXIII. Kisvárdai Fesztiváljának támogatói:

Nemzeti Erőforrás Minisztérium, Kisvárdai Város Önkormányzata

Médiatámogatók:

Magyar Színházi Portál, 7óra7